

6. Přizpůsobení obsahu vzdělávání individuálním potřebám žáků.

- Zohlednění specifických potřeb žáků v rámcových a školních vzdělávacích programech, individuální vzdělávací plány. Způsoby úpravy obsahu vzdělávání pro nadané žáky. Příklady úprav obsahu vzdělávání z aprobačního předmětu uchazeče.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Viz <http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy-pro-vzdelavani-zaku-se>

- „RVP doporučují přizpůsobit vzdělávací obsah a formu výuky pro tyto žáky tak, aby odpovídaly jejich potřebám a možnostem. Do školních vzdělávacích programů (ŠVP) se mohou také zařadit speciální předměty, např. znakový jazyk, logopedická péče, práce s optickými pomůckami, zdravotní tělesná výchova, komunikační a sociální dovednost a jiné. Společně s uvedením těchto předmětů mohou být ve výuce využity i didaktické a kompenzační pomůcky, speciální učebnice a výukové programy.“
- Pro vzdělávání **žáků s lehkým mentálním postižením** platila **příloha** RVP ZV upravující jejich vzdělávání ([RVP ZV - LMP](#)).
Pro žáky se **středně těžkým a těžkým mentálním postižením** existuje Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání základní škola speciální ([RVP ZSS](#)).
- **RVP platné pro střední vzdělávání**
- Žáci se **středně těžkým a těžkým mentálním postižením**, **žáky s více vadami a autismem** se mohou vzdělávat v oborech vzdělání **praktická škola jednoletá** ([RVP PRS 1](#)) a **praktická škola dvouletá** ([RVP PRS 2](#)).
- Žáci s **lehkým mentálním postižením** se velmi často vzdělávají také v **oborech vzdělání kategorie E**, kde mohou dosáhnout středního vzdělání s výučním listem ([RVP v oborech vzděl. kategorie E](#)).

Trojdílné kurikulum

- **Běžné kurikulum** = RVP, ŠVP, učebnice
- **Speciální kurikulum** pro daný typ speciálních potřeb (RVP, odborná literatura, učebnice pro speciální školy...)
- **Individuální kurikulum (IVP)**

- **Plán pedagogické podpory (PLPP)** zpracovává škola pro žáka od prvního stupně podpůrných opatření a to na základě potřeb úprav ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování PO.
- **Individuální vzdělávací plán (IVP)** zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) a žádosti zletilého žáka nebo zákonného zástupce. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu (ŠVP). Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. IVP vyhodnocuje ŠPZ dvakrát ročně.

Typy kurikul pro žáky s MR

- Vývojově orientované kurikulum
- Funkcionální kurikulum, praktické dovednosti
- Schopnost samostatného života
- Základní akademické dovednosti
- Přístup k běžnému kurikulu

Alternativní standardy

- **Standardy pro žáky se závažnějšími poruchami**
- **Je snaha, aby i pro tyto žáky byly stanoveny podnětné/náročné standardy**
- **V USA je stanoveno, že tyto standardy smějí být užívány jen při hodnocení nejvýše 1 % žáků**

Upravený RVP (před „malou revizí“)

Příklad minimální úrovně

- [Lidé a čas 2. období](#)
- žák
- ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy
- ČJS-5-3-02 využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek
- ČJS-5-3-03 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik
- ČJS-5-3-04 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik
- ČJS-5-3-05 objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů
- [Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:](#)
- žák
- ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p rozeznává rozdíl mezi životem dnes a životem v dávných dobách
- ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p zná významné události, které se vztahují k regionu a kraji
- ČJS-5-3-03p, ČJS-5-3-04p vyjmenuje nejvýznamnější kulturní, historické a přírodní památky v okolí svého bydliště

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ Z HLEDISKA KURIKULA

II. stupeň

- Diferenciace učebních cílů dle individuálních možností
- žáka včetně stanovení základních očekávaných výstupů v těch předmětech či oblastech učiva, kde žák není schopen úspěšně naplnit očekávané výstupy obsažené v ŠVP dané školy.
- Modifikace vzdělávacího obsahu v dílčích oblastech, které žák vzhledem ke svým speciálním vzdělávacím potřebám nemůže zvládnout nebo je zvládá alternativním způsobem.
-

III. stupeň

- Průběžné učební cíle i očekávané výstupy jsou nastavovány v souladu s individuálními možnostmi žáků.
- U žáka s mentální retardací lze v souladu s doporučením školského poradenského zařízení uplatnit vzdělávání podle vzdělávacího programu respektujícího jeho speciální vzdělávací potřeby (aktuálně podle ŠVP (IVP) zpracovaného dle RVP ZV – přílohy pro vzdělávání žáků s LMP).
-

IV. stupeň

- Plánované vzdělávací cíle a výstupy respektují možnosti a schopnosti žáka.
- U žáka s mentální retardací lze v souladu s doporučením školského poradenského zařízení uplatnit vzdělávání podle ŠVP (4P) zpracovaného dle RVP ZŠS – díl I.
-

V. stupeň

- U žáka s mentální retardací lze v souladu s doporučením školského poradenského zařízení uplatnit vzdělávání podle ŠVP (IVP) zpracovaného dle RVP ZŠS – díl II

ZÁKLADNÍ STRATEGIE PRO ÚPRAVU POŽADAVKŮ

Devět způsobů úpravy kurikula pro žáky se specifickými potřebami

Množství úloh	Čas na úlohy	Úroveň podpory
Způsob zadání	Obtížnost	Způsob prezentace výsledků
Způsob zapojení do práce	Úprava cílů	Substituční kurikulum (funkční dovednosti)

Adaptace „pod“ úrovní výstupů

- Jednodušší úkol (typově)
- Nižší náročnost na provedení úkolu
- Alternativní hodnocení
- Větší čas na splnění úkolu
- Jiné materiály
- Jiné metody vyučování a učení
- Jiný učitel: speciální pedagog, asistent, spolužák
- Jiná skupina (zvláštní skupina pro žáky s SVP)

NADANÍ ŽÁCI

Modely kurikula pro nadané žáky

Van Tassel-Baska, J. Effective curriculum and instructional models for talented students.

Gifted Child Quarterly,
1986, 30, č. 4, s. 164—169.

Přetištěno v: Van Tassel-Baska, J. (ed).
Curriculum for gifted and talented students.

Thousand Oaks: Corwin Press 2004.

Koncepce nadání

(Renzulli, srov. Pasch a kol.)

- **1. Školní nadání**
- schopnost konzumovat, analyzovat a reprodukovat informace

- **2. Tvořivé/ produktivní nadání**
- schopnost generovat nové informace

Dvě koncepce nadání

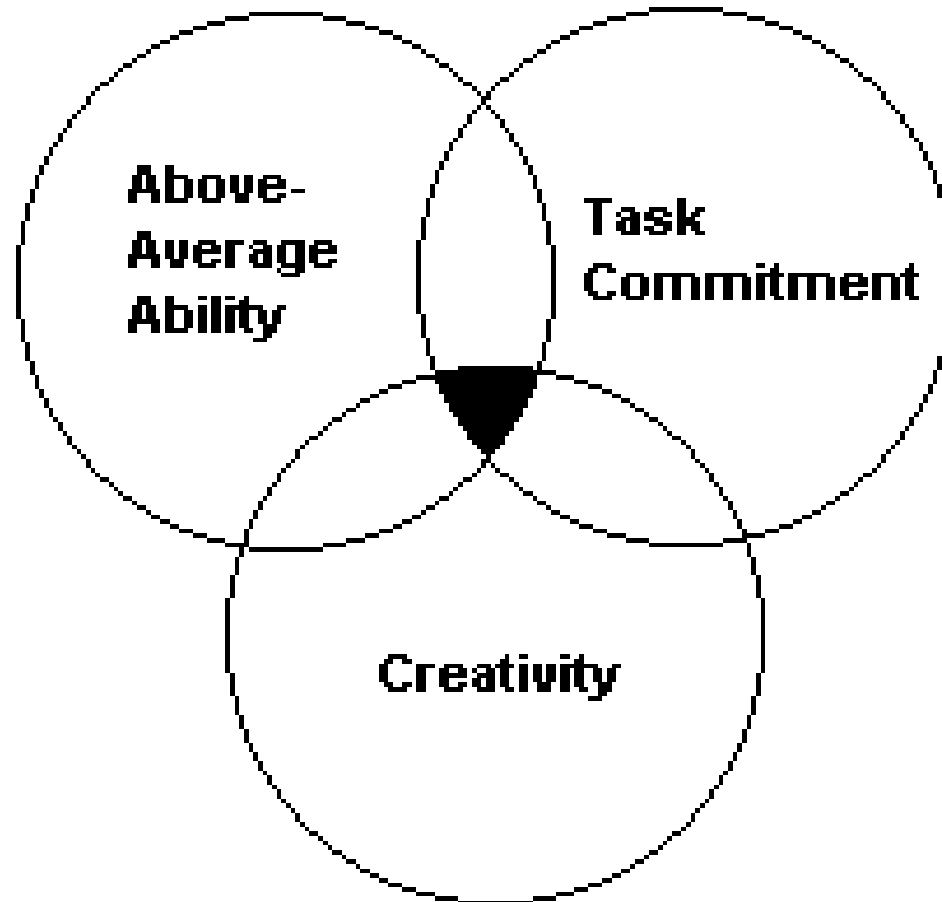
- Pasch podle Renzulliho:
- **„Jak školní nadání,
tak tvořivá produktivita jsou důležité!“**
- Je však pravda, že školy tradičně věnují více pozornosti konzumaci informací než jejich produkci.

Kucharská (1997) popsala podrobně kazuistiku dítěte s „předčasně“ rozvinutými školními dovednostmi

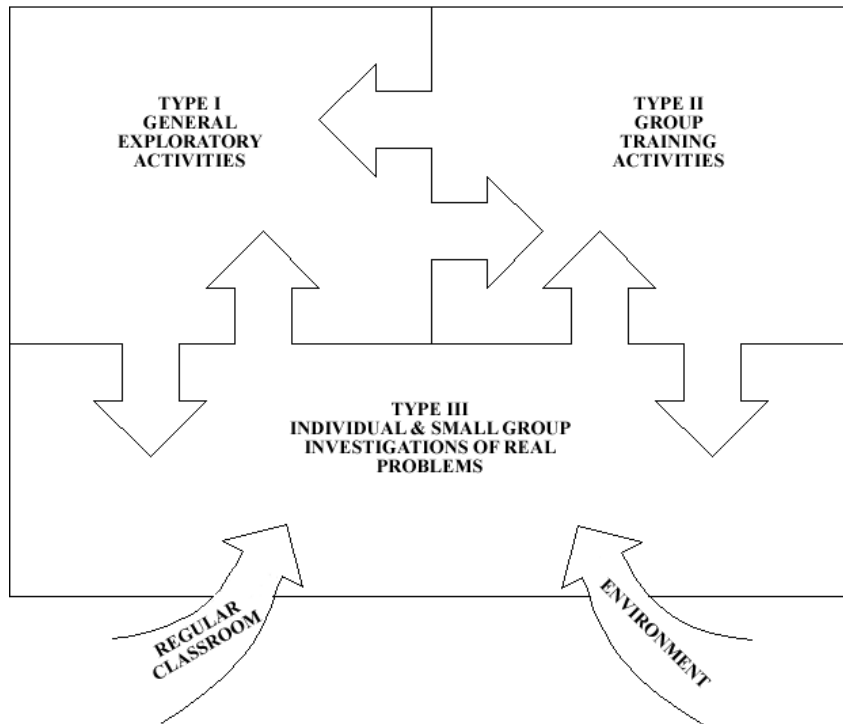
Žák nastoupil do prvního ročníku základní školy se znalostmi výrazně převyšujícími spolužáky. Protože na to učitelka nebrala ohled např. vhodnou formou diferenciací, chlapec se ve třídě v důsledku neuspokojovaných potřeb nudil a „zlobil“. Přestože jeho výkony byly ve třídě nejlepší, známkovala ho učitelka hůře než ostatní, protože se domnívala, že ho tím motivuje k zájmu o práci. To vyvolalo konflikt mezi žákem a učitelkou a nedůvěru mezi rodinou učitelkou. Když se nedočkal uznání od dospělého, žák se snažil prokázat své schopnosti prosazováním mezi spolužáky, což však vedlo k zhoršení jeho postavení i ve vrstevnické skupině. Výsledek byly narůstající negativní postoje žáka jak vůči škole, tak vůči sobě samému.

- Problémy zažehkala až intervence psycholožky, která postupně dovedla učitelku k hlubšímu porozumění problému a k diferencovanému přístupu k žákovi, jenž začal dostávat náročnější a odpovědnější úkoly nebo pracovat podle učebnic vyššího ročníku. Nakonec žák přestoupil do vyššího ročníku, kde se úspěšně zařadil. (Tomu ale napomohlo, že žák byl svým novým spolužákům věkově blízko a stýkal se s některými z nich už dříve.)
-
- Kucharská, A. (1997): Dítě s předčasně rozvinutými školními dovednostmi. *Pedagogika* 47, s. 373–377.

Charakteristiky nadaného žáka

Renzulli – triáda činností

Příklad:

1. Celá třída dělá společně činnost
2. Skupina žáků projeví zájem o téma a dále na něm pracuje
3. Žák se rozhodne pro samostatný projekt nebo výběrový předmět...

Základní strategie přizpůsobení kurikula pro nadané žáky

Akcelerace - rychleji

- učivo běžného kurikula probírá rychlejším tempem (například ve třetím ročníku začnou žáci studovat látku z učebnice matematiky pro čtvrté ročníky)

Rozšíření – do větší hloubky

- činnosti přesahující rámec běžného kurikula

Model zdůrazňující vzdělávací obsah

(content model)

Zdůrazňuje dovednosti a pojmy v určité oblasti učiva

Diagnostika žáka → preskripce obsahu

Rychlý postup – změna hlavně v oblasti rychlosti, jde o maximální individualizaci

Učivo: sekvenční, kumulativní

Rychlejší průchod kurikulem

- Např. přeskočením ročníku; kromě toho, že se ušetří čas, je na něj kladen požadavek, aby část (chybějícího) učiva zvládnul sám, tím se učí učit; musí být rozumný předpoklad, že se do nové třídy úspěšně zařadí; využívá se však poměrně zřídka, rodiče i učitelé mají strach

Epistemologický model

- Důraz na hloubku porozumění pojmům
- Celek systému znalostí spíš než dílčí témata
- Mezipředmětové, integrované

Příklad: důkladné studium určitého uměleckého díla
z mnoha hledisek

Zkoumání jednoho tématu prostřednictvím mnoha
reprezentací

Sokratovská metoda

Porovnání (VanTassel-Baska 1986)

UČIVO	PROCES/PRODUKT	POJMY
Rychlý postup Zvládnutí tradičního učiva Sleduje organizaci oboru	Vybrané téma do hloubky Zaměřené na produkt a prameny Organizováno vědeckou metodou	Epistemologie a estetika Založený na diskusi,
Učitel facilituje	Týmová práce	Učitel -- sokratovská metoda
Efektivnější zvládnutí tradičního kurikula	Rozvíjí obecné strategie či kompetence v rámci témat daných kurikulem	Rozvíjení myšlenek uvnitř a přes hranice oboru